

Miljö- och energidepartementet
Energienheten
103 33 STOCKHOLM

Sollentuna 2015-07-09

Handläggare: Jakob Eliasson

Villaägarnas Riksförbund – fortsättningsvis förbundet – har givits möjlighet att yttra sig över Energimarknadsinspektionens rapport ”Havsbaserad vindkraft, ER 2015:12”, och vill anföra följande.

Förbundets syn på tekniskspecifika stödsystem

Stödsystem kan motiveras av marknadsmisslyckanden, med vilket menas att en kostnad eller nytta som uppstår till följd av en investering (eller utebliven investering) inte vägs in tillräckligt i den ekonomiska kalkyl som ligger till grund för ett beslut. Förbundet ser inte något sådant marknadsmisslyckande vad gäller produktion av havsbaserad vindkraft relativt annan elproduktion. Förbundet avvisar därför förslaget.

I Energimyndighetens uppdrag ingick inte att analysera behovet av just havsbaserad vindkraft, vilket torde vara rimligt innan ett stödsystem för en enda kraftkälla utformas, med risk för snedvridning av konkurrens mellan olika förnybara kraftkällor.

Elcertifikatsystemet garanterar idag tillgången på förnybar el. Hushållen betalar i sin egenskap av elkunder redan stora subventioner till förnybar energi och som elnätskunder till de förstärkningar av elnäten som krävs för att kunna hantera intermitterant kraft. Om regeringen vill höja tillgången på förnybar el görs det enklast och mest kostnadseffektivt genom att höja målen i elcertifikatsystemet. Att inrätta ett parallellt stödsystem för ett specifikt kraftslag är per definition en suboptimering, och därmed med nödvändighet ett slöseri med resurser.

Förbundet ser inte nyttan av att upprätta ett särskilt stödsystem vid sidan av elcertifikaten i syfte att säkra från vilken specifik geografisk punkt den förnybara elen kommer.

Det är vidare sannolikt att kostnaderna har underskattats, eftersom Energimyndigheten antagit ett högt elpris i prognoserna och dessutom förutsätter att kostnaderna för att anlägga havsbaserad vindkraft i framtiden faller kraftigt. Med mer realistiska antaganden stiger kostnaderna avsevärt. I konsumentledet tillkommer även moms. Ur elkundens perspektiv finns det därför bara nackdelar med förslaget; samma volym förnybar el kan produceras effektivare med systemet med elcertifikat.

Ett tekniskspecifikt stödsystem kan ibland motiveras av marknadsmisslyckanden av typen diffusion/adaptation. Ett stödsystem kan då ge erfarenheter och kunskap som sprids på ett sätt som gör att kostnaderna för framtida elproduktion blir lägre. Om det kan göras troligt att ett marknadsmisslyckande finns, skulle det eventuellt kunna motivera stöd såsom anslag till forskning och testanläggningar. Det massiva stödsystem som skissas på i rapporten kan dock svårligen motiveras av ens mycket optimistiska förhoppningar om teknologisk utveckling.

Marknaden för vindkraftverk är global och investeringar i teknikutveckling kräver sannolikt större volymer för att bli lönsam. De särskilda lärdomar som skulle kunna dras av vindkraftsbyggnad i Östersjön är inte särdeles användbara i andra sammanhang, varför den positiva externalitet som en subvention skulle kunna ge är förhållandevis liten.

Det föreslagna stödsystemet vore ett avsteg från de principer som elmarknaden vilar på; efterfrågan och utbud ger prissignaler till säljare och köpare som styr elkundernas konsumtionsbeteende och kraftbolagens investeringar. I det fall det finns marknadsmisslyckanden är statens uppgift att med teknikneutrala regelverk åtgärda dessa. Oavsett vilket mål som sätts upp vad gäller produktion av förnybar el, så är systemet med elcertifikat ett effektivt sätt att nå det målet med tämligen små störningar av resten av elmarknaden. Ytterligare stödsystem fyller inget syfte, utan är med nödvändighet ett slöseri med resurser som dessutom ger stora negativa konsekvenser för elmarknaden i stort. Det därför ett ansvarslöst sätt att hantera elkundernas och skattebetalarnas pengar.

Statsstödsregler

Rapportens genomgång av olika stödformer belyser svårigheterna med att utforma ett stöd som får godkänt av EU:s regler om statsstöd. Förbundet tolkar rapporten som att det antagligen inte finns stöd i EU-reglerna för ett omfattande tekniskspecifikt stödsystem, varför Sverige istället genom en notifiering ska fråga kommissionen om stödet kan godkännas. Rapporten ger ett intryck av att Energimyndigheten själva inte tror att kommissionen kommer tillåta stödet.

Marknadseffekter

Energimyndigheten fick i uppdrag att ta fram ett tekniskspecifikt stödsystem, men påpekar själv att vidare utredning krävs vad gäller stödets effekter på kraftsystemet, elcertifikatsystemet och elmarknaden. Utredningar brukar ibland kritiseras för att sakna konsekvensanalyser. Sådan kritik förefaller välgrundad i detta fall.

Förbundet bedömer att förslaget skulle gynna storskaliga aktörer till förmån för små, men tar inte ställning till huruvida det är positivt eller negativt.

Villaägarnas Riksförbund

Gunnar Jansson
Förbundsdirektör